

DER ER RÅD

OK24

**DER ER RÅD
TIL EN GOD
OVERENSKOMST**

Kære kollega

Det er blevet dyrere at bo i Danmark. Alle lønarbejdere kan mærke det. Og særligt de lavestlønnede kan slet ikke få økonomien til at hænge sammen.

Prisstigningerne på transport, energi og fødevarer har udhulet lønnens købekraft. Samtidig kan rentestigningerne mærkes i privatøkonomien for mange.

Reallønnen er faldet kraftigt i den nuværende overenskomstperiode (2021-2023). Men der er råd til, at overenskomsten sikrer, at vi som offentligt ansatte sikres gode lønforhold, som ikke sækker bagud i forhold til det private område.

Det er en mulighed vi har ved forårets overenskomstforhandlinger på det offentlige arbejdsmarked, hvor der skal forhandles løn for over 800.000 offentligt ansatte.

Finansministeriet vil sige det samme som altid: Vi må holde igen – der er ikke råd til en god og fair overenskomst! Samtidig hævder Regeringen og Finansministeriet, at der mangler hænder på arbejdsmarkedet, og at vi alle bliver nødt til at arbejde mere og længere.

Men det passer ikke.

Der er råd til en god overenskomst, som sikrer reallønnen, løfter de lavestlønnede og som tager et skridt på vejen til ligeløn.

Der er stadig mange ledige og folk uden for arbejdsmarkedet, der gerne vil have et job, og vi arbejder stadig mere effektivt – også i den offentlige sektor. Der er derfor ingen grund til at presse arbejdstiden op.

I denne pjece finder du nogle begrundelser for, hvordan der kan være råd. Vi håber, at de kan klæde dig på til at tale om din overenskomst med kolleger, dine tillidsvalgte og hvem du nu ellers taler med om løn- og arbejdsvilkår.

ENHEDSLISTENS FAGLIGE LANDSUDVALG
DECEMBER 2023

OK24 KAN LØFTE LØNNEN – IKKE MINDST FOR DE LAVTLØNNEDE OG KVINDEDOMINEREDE FAG

Udgangspunktet for de offentlige overenskomstforhandlinger i 2024 er bedre end i 2021. Det skyldes blandt andet lønstigningerne på det private arbejdsmarked(1).

Men der skal stadig kæmpes om en god OK24 – den kommer ikke af sig selv! Reallønnen er faldet kraftigt. Det betyder, at selv med et kraftigt løft af lønnen, så vil det blot betyde, at vores købekraft ikke forværres.

Der er råd til at lavtlønnede løftes og mere ligeløn

Lønstigningerne ved overenskomstforhandlingerne fordeles oftest procentvis. Men det gør ikke op med lavt- og ligelønsproblematikken.

Det er vigtigt at være opmærksom på, hvis man deler ambitionen om at løfte lavtlønsfag og kvindedominerede fag. Bo Sandemann Rasmussen, der er professor i økonomi ved Aarhus Universitet, har tidligere udtalt, at det vil koste ca. 15-20 mia. kroner at gøre op med uligeløn i de såkaldte kvindefag(2).

Ved den nyligt indgåede trepartsaftale blev der afsat midler til et løft af særligt udvalgte grupper af offentligt ansatte. Som en del af treparten stillede regeringen nogle modkrav, der for nogle grupper betyder forringelser af deres arbejdsvilkår, mens mange andre grupper helt blev forbigået.

KORT SAGT: DER ER RÅD TIL, AT LØNNEN LØFTES KRAFTIGT FOR ALLE FAGGRUPPER, OG AT LAVTLØNSFAG OG KVINDEDOMINEREDE FAG FÅR ET EKSTRA LØNLØFT.

1 Nana Wesley Hansen, lektor ved Københavns Universitet, har udtalt at: "Lønstigningerne fra forligene på det private aftaleområde vil smitte af på den økonomiske ramme ved OK 24. Derudover har lønudviklingen i det private været bedre end det offentlige lønudvikling siden 2021, og det får betydning for reguleringsordningen, som sandsynligvis vil udmøntes positivt til de offentligt ansatte", udtalt til gymnastieskolen.dk den 8. marts 2023 artiklen "Lønnen kan stige pænt i 2024: Derfor er der grund til optimisme".

2 Udtalelse til DR.dk den 29. april 2021 i artikel: "Økonom: Skal kvindefag løftes til samme lønniveau som mandefag, vil det skabe en lavine i danske lønninger | Penge | DR"

PLADS TIL ALLE PÅ ARBEJDSMARKEDET – OGSÅ DEM, DER IKKE KAN ARBEJDE FULD TID

For regeringen var fokus i trepartsforhandlingerne om lønløft øget rekruttering. Ikke et opgør med uligelønnen mellem fagene. En del af de lønstigninger, der blev aftalt er bundet op på, at de offentligt ansatte skal arbejde fuld tid. Det er et led i, at regeringen ønsker, at vi alle skal arbejde mere.

Derfor bestod regeringens modkrav af forringelser. Forringelser for deltidsansatte, at seniordage afkobles fra din alder, så de nu stier i takt med den stigende pensionsalder med mere.

Modkravene skal ses i slipstrømmen af reformer fra regeringen, som afskaffer Store Bededag, indfører arbejdspligt for ens sociale ydelse, forringer de unges dagpenge, importerer mere arbejdskraft fra udlandet, øger pensionsalderen og forringer mulighederne for at få pension.

Fælles for ovenstående er, at de øger presset på arbejdsmarkedet – frem for at sikre, at vi kan holde til vores arbejdsliv, og at flere kan rummes på arbejdspladsen.

Opgaverne i velfærdsstaten og den grønne omstilling skal løses, hvilket kræver uddannet og kvalificeret arbejdskraft, og det kan løses på en anden måde end SVM-regeringens opslidende reformer.

For eksempel ved nedenstående fem tiltag.

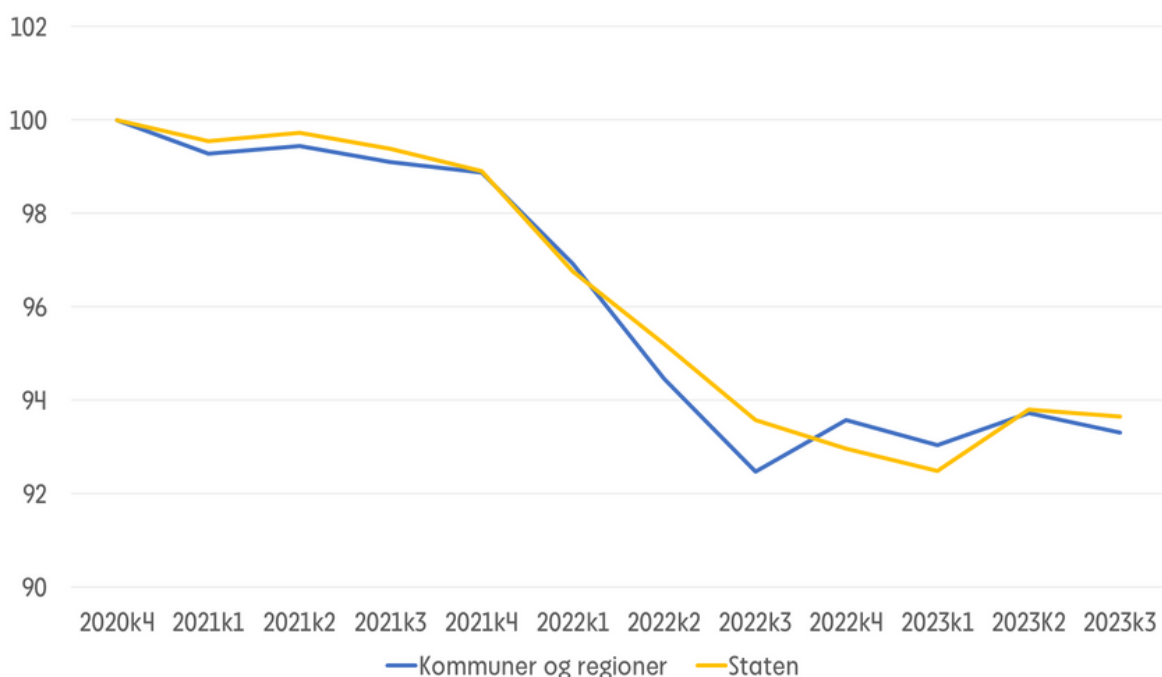
Fem tiltag, der kan medvirke til mere uddannet og kvalificeret arbejdskraft i velfærden og den grønne omstilling

1. Løfte lønnen
2. Uddannelse og opkvalificering – gøre det attraktivt at tage efteruddannelse og uddannelse sig indenfor velfærd og grøn omstilling
3. Godt arbejdsmiljø – forbedre indsatsen med mindre nedslidning og stress
4. Seniorpolitik – gør det muligt at blive og skab lempeligere vilkår
5. Rummelig arbejdsplads – flere fleksjobs og få folk på kanten i job

REALLØNNEN ER UDHULET DE SENESTE ÅR

Figur 1. Udvikling i reallønnen på det offentlige område i forhold til 4. kvartal 2020, [indeks,2020k4=100]

Kilde: Egne beregninger på baggrund af det implicite lønindeks og forbrugerprisindekset (Statistikbankens tabeller: ILON22, ILON32, PRIS111)

I 2022 nåede inflationen over 10 procent, og var på sit højeste i 40 år.

Inflationen er faldet markant siden – hvilket er glædeligt. Men den kraftige inflation har medført en markant nedgang i reallønnen, da lønningerne ikke er steget i samme omfang som priserne.

KORT SAGT: LØNNEN ER UDHULET KRAFTIGT BLANDT DE OFFENTLIGT ANSATTE DE SENESTE ÅR, OG DER ER RÅD TIL BÅDE AT GENOPRETTE REALLØNNEN OG INDFØRE ANDRE TILTAG I DEN KOMMENDE OVERENSKOMST.

I 2021 var den årlige stigning i reallønnen også negativ på henholdsvis -0,4 procent i kommuner og regioner under ét og -0,6 procent på det statslige område(4).

For 2022 som helhed faldt reallønnen med 4,8 procent i staten og 4,9 procent i kommuner og regioner under ét(3).

I 2023 som helhed kan der ligeledes forventes en negativ udvikling i reallønnen, dog hjulpet på vej af, at inflationen er kraftigt aftagende i slut-2023.

3 Med anvendelse af det implicitte lønindeks, kilde: Statistikudvalget, Statusrapport, 3. Kvartal 2023.

4 Med anvendelse af det implicitte lønindeks, kilde: Statistikudvalget, statusrapport, 4. Kvartal 2022

KORT OM REGULERINGSORDNINGEN

Den omdiskuterede reguleringsordning, som vi kender den i dag, tog form i starten af 1980'erne. Ordningen regulerer lønudviklingen på det offentlige område i forhold til udviklingen på det private område.

Den nuværende reguleringsordning betyder, at hvis den private sektor har haft en højere lønudvikling end henholdsvis kommuner, regioner og staten, vil reguleringsordningen sørge for, at 80 procent af forskellen udmøntes som generelle lønforbedringer, der tillægges de aftalte lønstigninger.

Hvis den private sektor derimod har haft en lavere lønudvikling end de offentlige områder, medfører reguleringsordningen, at 80 procent af forskellen udmøntes som en generel lønreduktion, der trækkes fra de aftalte reguleringer af de offentlige lønninger.

Det første har oftest været tilfældet, men det er særligt, hvordan reguleringen laves og med afsæt i hvilket grundlag, som er det du kan støde på i debatten.

Når nogen i debatten argumenterer for, at faggrupper skal løftes udenom reguleringsordningen, er det dermed for at sikre, at den øgede lønsum ikke senere beskæres, fordi den er steget mere end de 80 procent sammenlignet med det private.

Lønstigninger i procent er mest til gavn for ansatte med høje lønninger

Reguleringsordningen og lønstigninger, der uddeles som procent af lønnen, er til størst gavn for de langtuddannede med højere lønninger, fordi disse grupper får mere i kroner og ører, hvor lavtlønnede får mindst i kroner og ører, grundet det lavere udgangspunkt.

Derfor er det ofte til diskussion, at "reguleringsordningen fastholder store forskelle mellem faggrupperne, da den jo regulerer i procent. Der er ingen tvivl om, at højtlønnede har fået mest ud af reguleringsordningen og de lavtlønnede mindst" som eksempelvis Henning Jørgensen, professor ved Aalborg Universitet, beskriver det (5) .

KORT SAGT: REGULERINGSORDNINGEN ER EN POLITISK BESLUTNING, OG DET ER DEROFR EN POLITISK BESLUTNING, HVIS REGULERINGSORDNINGEN STÅR I VEJEN FOR BÅDE AT LØFTE DE LAVESTLØNNEDE, KVINDEFAGENE OG SIKRE REALLØNNEN FOR ALLE ANDRE.

5 Udtalelser til Fagbladet FOA i artiklen: "Helt eller skurk? Denne ordning er megavgigtig for din løn". den 4. juni 2020.

DER ER SKET EN UDHULING AF VELFÆRDEN

Kampen for ordentlige løn- og arbejdsvilkår i det offentlige starter og stopper ikke med OK24.

Det skyldes, at Christiansborgs politikere har stor indflydelse på, hvordan det offentlige drives og under hvilke vilkår de offentligt ansatte arbejder.

Siden finanskrisen har Christiansborg drevet det offentlige i krise.

Helt nøjagtigt har skiftende regeringer siden 2010 brugt 50 mia. kroner mindre på velfærd, end det nødvendige, hvis velfærden skulle følge med både det stigende antal børn og ældre og den økonomiske udvikling i resten af samfundet(6).

Udhulingen af velfærden har konsekvenser.

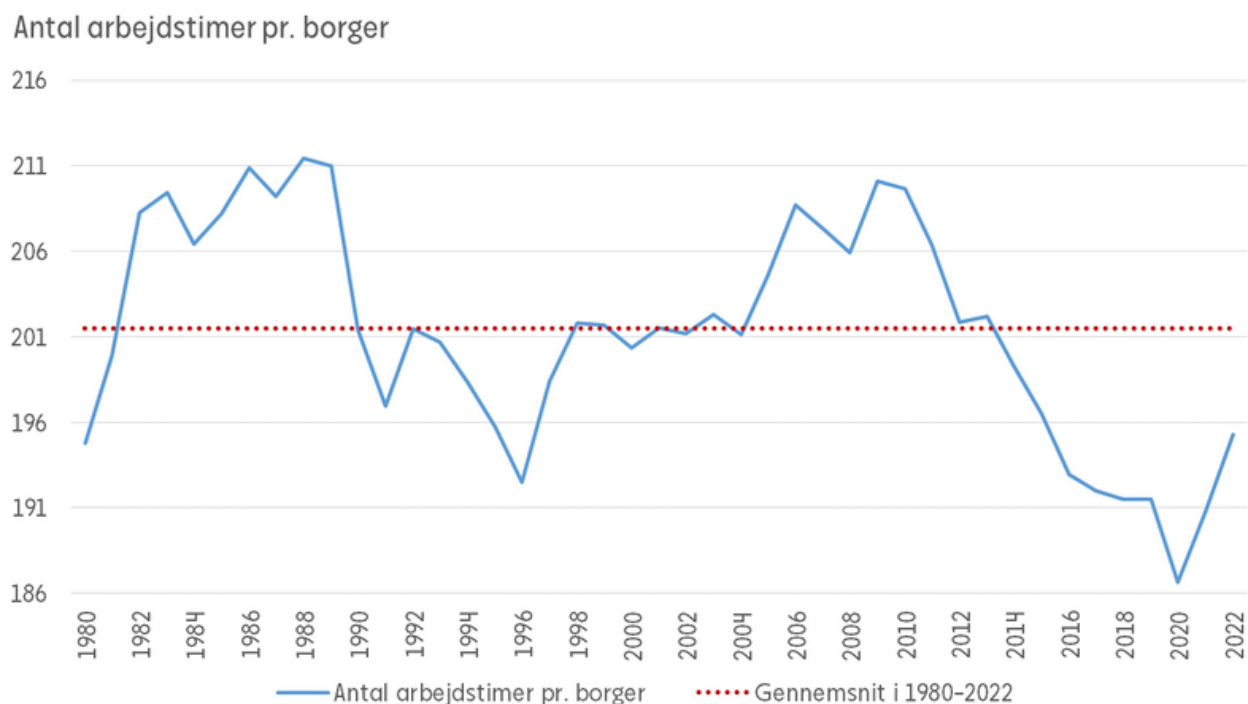
Offentligt ansatte skal løbe hurtigere og hurtigere, mens borgernes møde med velfærden bliver ringere.

6 Kilde: Svar fra Finansministeriet, Finansudvalget Alm.del endeligt svar på spørgsmål 165 folketingsår (2022-23), (ft.dk)

Figur 2. Antallet af offentligt ansattes arbejdstimer pr. borger er faldet kraftigt det seneste årti

Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Antallet af offentlige arbejdstimer pr. borger er mindre end normalt. (2. sep. 2022)

Antallet af offentligt ansattes arbejdstimer pr. borger er faldet kraftigt det seneste årti, og som Kristian Kongshøj, lektor ved Aalborg Universitet, har udtalt:

»Det siger noget om, at velfærdsstaten er presset. Den fylder en mindre andel af samfundskagen. Så det er virkelighedsnært, når flere borgere har et indtryk af, at velfærdsstaten er på skrump.«⁽⁷⁾.

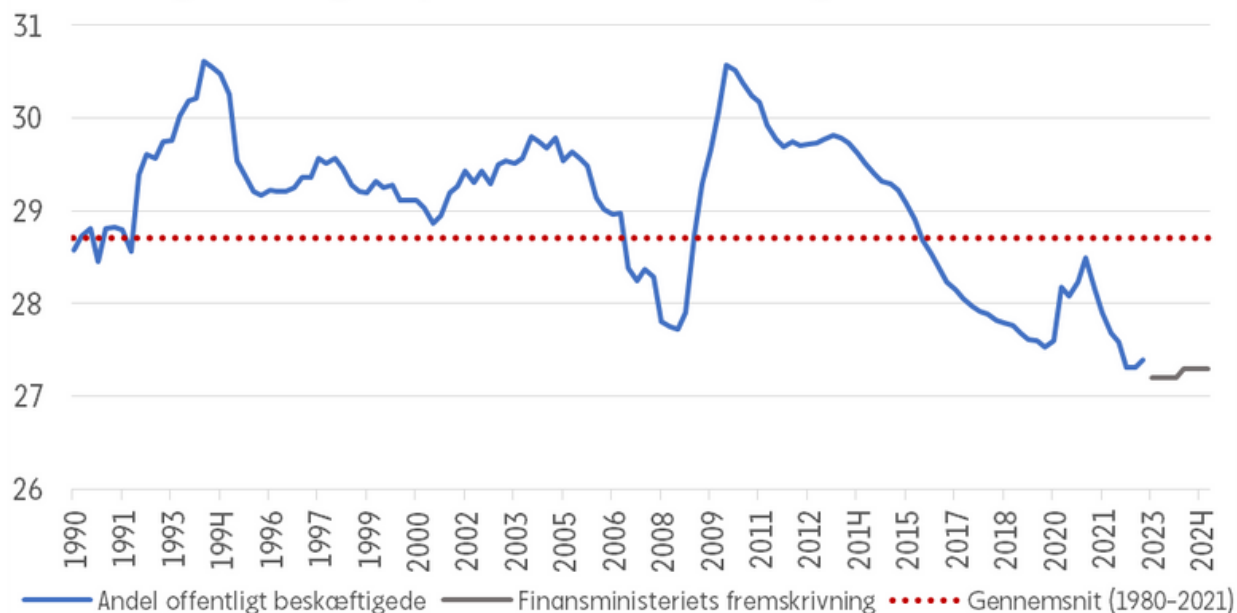
⁷ Udtalelse til Information artiklen "Antallet af offentligt ansatte per borger er historisk lavt. Velfærdsstaten er presset, mener ekspert" af den 14. februar 2022

DER ER SKET EN UDHULING AF VELFÆRDEN

Figur 3. Den offentlige andel af den samlede beskæftigelse er faldet

Den offentlige beskæftigelse i pct. af den samlede beskæftigelse

Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, "På ti år er offentlige arbejdstimer pr. borger faldet med fire pct" (20. marts 2023)

Underfinansieringen af velfærden øger forskellen på rig og fattig. De offentligt ansattes arbejdsvilkår er kommet under pres, det store flertals sikkerhedsnet er blevet forringet og de rige har fået endnu bedre mulighed for at tilkøbe sig de velfærdsydelser, som burde tilkomme alle.

Den gradvise underfinansiering af velfærden kan mærkes i for eksempel folkeskolen, hvor hver femte skole lukkede mellem 2008 og 2019. På socialområdet og i psykiatrien, hvor udgifterne siden 2014 har haltet efter antallet af brugere. Og i ældreplejen, hvor der er blevet færre hjemmehjælpstimer per ældre jævnfør Arbejderbevægelsens Erhvervsråd(8) .

Samtidig er den offentlige andel af den samlede beskæftigelse lavere end på noget tidspunkt siden 1990. Så der er altså ikke tale om, at den offentlige beskæftigelse overskygger den private sektor(9) .

8 Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, analysen "Der er ikke råd til både velfærd og skattelempelser" af 23. september 2023

9 Udtalelse af Sofie Holme Andersen cheføkonom i Arbejderbevægelsens Erhvervsråd i artiklen "Antallet af offentlige arbejdstimer per borger er historisk lavt" af 29. marts 2023

SVM-regeringen gør ikke op med velfærdskrisen, hvilket allerede kan mærkes fra i år, hvor regeringen har nægtet at kompensere kommuner og regioner for stigende udgifter.

Resultatet er, at offentligt ansatte fyres i hundredvis, imens vi tydeligt kan mærke, at vi mangler kollegaer i velfærden. Det hænger ikke sammen.

Vi ser besparelser på daginstitutioner, folkeskoler, sygehusbehandling, ældreplejen og mere til. Alt for mange steder ser vi, at velfærden skal holde for, imens regeringen indfører skattelettelser.

Det er ikke i orden: Vi vil være et velfærdssamfund af gavn og ikke bare af navn.

KORT SAGT: ANDELEN AF OFFENTLIGT ANSATTE ER FALDET DE SENESTE ÅR. UDVIKLINGEN VISER, AT DER GENERELT ER FÆRRE OFFENTLIGT ANSATTE I FORHOLD TIL DE OPGAVER, DER SKAL LØSES OG ANTALLET AF DE BORGERE, DER HAR BRUG FOR VELFÆRDEN.

DROP REGERINGENS PILSKÆVE SKATTELETTELSER

Regeringen har præsenteret en skattereform, der indeholder skattelettelser for over 10 mia. kroner.

Ifølge aftalen skal der uddeles ca. 5 mia. kroner i skattelettelser i 2025, stigende til over 10 mia. kroner fra 2026.

Dertil kommer, at regeringen planlægger at nedsætte arveafgiften for landets rigeste familier – idet regeringen vil lette arveafgiften for familieejede virksomheder ved generationsskifter jævnfør regeringsgrundlaget.

SVM-regeringens skattelettelser går igen primært til de velbjærgede danskere.

De største lettelser sker via topskatten.

De lavtlønnede må nøjes med under 150 kroner om måneden.

Imens kan direktøren se frem til en skattelettelse på ca. 1.000 kroner om måneden⁽¹⁰⁾. Det er skævt.

¹⁰ Beregninger for skattelettelser til forskellige indkomstniveauer kan bl.a. ses på dr.dk siden "Tjek beregneren og se, hvor stor en skattelettelse du får"

INVESTÉR I VELFÆRD OG GODE LØN- OG ARBEJDSVILKÅR

De planlagte skattelettelser fra SVM-regeringen kommer efter to årtier med ulighedsskabende skattepolitik, hvor skatten er sænket for over 45 mia. kroner.

Disse skattelettelser er ligeledes uddelt til særligt de 10 procent rigeste danskere⁽¹¹⁾. Skattelettelserne er samtidig indført i en periode, hvor velfærden er blevet udhulet.

De offentlige finanser er meget stærke og i de seneste år, har staten haft store overskud.

Overskuddet på de offentlige finanser var ca. 95 mia. kroner i 2022 .

I 2023 forventes et overskud på 75 mia. kroner og i 2024 forventes ligeledes et overskud på ca. 44 mia. kroner.

KORT SAGT: DANSK ØKONOMI HAR ALDRIG VÆRET STÆRKERE. VI KUNNE BRUGE MILLIARDER TIL AT INVESTERE I VORES VELFÆRD OG I VORES LØN- OG ARBEJDSVILKÅR, VI KAN MED RO I MAVEN SIGE, AT DER ER RÅD TIL EN GOD OVERENSKOMST.

¹¹ Skatteministeriet har beregnet, at skatter og afgifter er lettet for 45-50 mia. kr. (2019-niveau) i perioden 2001-2019. Arbejderbevægelsens Erhvervsråd har analyseret at disse skattelettelser i særlig grad har tilgodeset personer med de 10 pct. højeste indkomster, hvor de fattigste har fået langt mindre ud af skattelettelserne. Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, analysen "To årtiers skattepolitik har øget uligheden" af den 14. februar 2023

DER ER RÅD TIL EN GOD OVERENSKOMST

Læs mere på www.faglig.enhedslisten.dk/ok24/